

“विद्यालय तहमा निर्माणात्मक मूल्याङ्कन प्रयोगको अवस्था”

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय, पाठ्यक्रम तथा मूल्याङ्कन
विभागअन्तर्गत, स्नातकोत्तर तह, द्वितीय वर्षको आवश्यकता
परिपूर्तिका लागि प्रस्तुत
शोधपत्र

शोधार्थी
वीरेन्द्र चौधरी
क्याम्पस रोल नं. २१० / २०६५
परीक्षा रोल नं. :- २१८०१११/२०६६
त्रि.वि.दर्ता नं. १४२९-८९
श्री जनता बहुमुखी क्याम्पस
इटहरी, सुनसरी
२०६८

“विद्यालय तहमा निर्माणात्मक मूल्याङ्कन प्रयोगको अवस्था”

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय, पाठ्यक्रम तथा मूल्याङ्कन
विभागअन्तर्गत, स्नातकोत्तर तह, द्वितीय वर्षको आवश्यकता
परिपूर्तिका लागि प्रस्तुत
शोधपत्र

शोधार्थी

वीरेन्द्र चौधरी

क्याम्पस रोल नं. २१० / २०६५

परीक्षा रोल नं. :- २१८०१११/२०६६

त्रि.वि.दर्ता नं. १४२९-८९

श्री जनता बहुमुखी क्याम्पस

इटहरी, सुनसरी

२०६८

शोध प्रस्तावना स्वीकृत मिति : २०६८/५/१५

शोध प्रतिवेदन बुझाएको मिति : २०६८/८/९

शोध प्रतिवेदन स्वीकृत मिति

२०६८/११/११

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय
पाठ्यक्रम तथा मूल्याङ्कन विभाग
जनता बहुमुखी क्याम्पस
इटहरी, सुनसरी
सिफारिस पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, पाठ्यक्रम तथा मूल्याङ्कन विभागअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षमा जनता बहुमुखी क्याम्पस, इटहरीमा पाठ्यक्रम तथा मूल्याङ्कन मूल विषय लिई अध्ययन गर्ने छात्र वीरेन्द्र चौधरीले उक्त पाठ्यक्रम अन्तर्गत रहेको भ्मा छढड शोधपत्रको आवश्यकता परिपूर्तिका लागि “विद्यालय तहमा निर्माणात्मक मूल्याङ्कन प्रयोगको अवस्था” शीर्षकमा शोध प्रतिवेदन लेखन कार्य मेरो निर्देशनमा पूरा गर्नु भएको छ । उहाँले पूरा गर्नुभएको यस शोध प्रतिवेदनमा म सन्तुष्ट भएकाले मूल्याङ्कनका लागि मूल्याङ्कन समितिमा सिफारिस गर्दछु ।

मिति : २०६८/११/

टोलनाथ काफ्ले
शोधनिर्देशक तथा विभागीय प्रमुख
इटहरी, सुनसरी

कृतज्ञताज्ञापन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षको पाठ्यक्रम तथा मूल्याङ्कन मूल विषय अन्तर्गत Ed. 598 शोधपत्रको सम्बन्धमा अनुसन्धानात्मक ज्ञान तथा सीपको विकास गर्ने उद्देश्यमा विकास गर्ने उद्देश्यमा आधारित छ। पूर्णाङ्कको प्रयोगात्मक परीक्षाका लागि शोध प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने हुनाले त्यसै अनुरूप शोध प्रतिवेदन निर्माणका क्रममा सुनसरी जिल्लाको धरान न.पा. स्थित श्री पब्लिक मा.वि., धरान १३, श्री भगवती नि.मा.वि. धरान-१६, श्री पब्लिक उ.मा.वि. धरान-१२, श्री शिक्षा निकेतन उ.मा.वि. धरान-६ र शिक्षा सदन उ.मा.वि. धरान-१५ बाट अध्ययन अनुसन्धानका साधनहरू जस्तै वस्तुगत प्रश्नपत्र, अन्तर्वार्ता, अवलोकन, छलफल आदिका माध्यमबाट तथ्याङ्क संकलन गरेर विश्लेषण तथा प्रस्तुतीकरण गरी “विद्यालय तहमा निर्माणात्मक मूल्याङ्कन प्रयोगको अवस्था” शीर्षक अन्तर्गत गणित शिक्षणमा निर्माणात्मक मूल्याङ्कनको प्रभावकारिता, प्रयोगको अवस्था र समस्याहरूको पहिचान आदि उद्देश्य राखी यो शोधप्रतिवेदन तयार पारिएको छ। यो प्रतिवेदन तयार पार्न परिमाणात्मक तथा गुणात्मक दुवै विधिहरू प्रयोगमा ल्याइएका छन्।

सर्वप्रथम यो शोध प्रतिवेदन निर्माणका लागि व्यवस्थापन कार्य मिलाई अध्ययनको सुनौलो मार्गदर्शक गरिदिएको त्रिभुवन विश्वविद्यालय, पाठ्यक्रम तथा मूल्याङ्कन विभाग जनता बहुमुखी क्याम्पस इटहरीप्रति हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्न चाहन्छु। यो शोध प्रतिवेदन तयार गर्नका लागि आफ्नो अमूल्य समय दिई लेखन कार्यको सुरुदेखि अन्त्यसम्म मार्ग निर्देशन गरिदिनुहुने आदरणीय प्राध्यापक शोध निर्देशक तथा विभागीय प्रमुख श्री टोलनाथ काफ्लेज्यू तथा प्राध्यापकद्वय श्री शान्तिराम दाहाल र श्री राजन शर्माज्यूप्रति हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु। प्रतिवेदन लेखनका लागि आवश्यक प्रशासनिक तथा व्यवस्थापन पक्ष मिलाई सहयोग गर्नुहुने क्याम्पस प्रमुख श्री नारद उप्रेतीज्यू, पुस्तकालयका कर्मचारीहरू, सम्बन्धित विद्यालयका प्र.अ. शिक्षकहरू, वि.नि., स्रोतव्यक्ति तथा कम्प्युटर टाइप गरी सहयोग गर्ने सौजन्य डेस्कटपकी दिदी मैया बराल र भाइ घनश्याम बरालप्रति समेत हार्दिक आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु।

वीरेन्द्र चौधरी

जनता बहुमुखी क्याम्पस, सुनसरी

शोधसार

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र संकाय स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षको पाठ्यक्रम तथा मूल्याङ्कन मूल विषय अन्तर्गत Ed. 598 शोधपत्रको सम्बन्धमा व्यवहारिक तथा अनुसन्धानात्मक ज्ञान र सीपको विकास गर्ने उद्देश्यले छण पूर्णाङ्कको प्रयोगात्मक परीक्षाका लागि छनोट गरिएको अनुसन्धान शीर्षक “विद्यालय तहमा निर्माणात्मक मूल्याङ्कन प्रयोगको अवस्था” अन्तर्गत विभिन्न सन्दर्भसामग्रीहरू, शिक्षासम्बन्धी विभिन्न प्रतिवेदनहरू, पुस्तिकाहरूको अध्ययन तथा प्रयोगात्मक कार्य गरी कक्षा शिक्षणकै क्रममा औपचारिक एवम् अनौपचारिक रूपमा पृष्ठपोषण तथा पुनर्बलिकरण प्रदान गरी सुधारका लागि सूचना प्रदान गर्ने र शैक्षिक क्षतिलाई न्यून गर्ने तथा रोक्ने मूल्याङ्कन प्रणाली “निर्माणात्मक मूल्याङ्कन प्रणाली” लाई अभि प्रभावकारी, सफल एवम् सफल बनाउने ध्येयले विद्यार्थीहरू बीचमा कक्षा छाड्ने, कक्षा दोहोर्न्याउने, शैक्षिक क्षति न्यून हुने, निर्माणात्मक मूल्याङ्कनलाई सशक्त एवम् प्रभावकारी बनाउने, निर्माणात्मक मूल्याङ्कनका क्षेत्रमा विद्यमान समस्याहरूको पहिचान जस्त सवाल तथा गणित शिक्षणमा निर्माणात्मक मूल्याङ्कनको प्रभावकारिता पत्ता लगाउन, गणित शिक्षणमा निर्माणात्मक मूल्याङ्कनको प्रयोगको अवस्था पहिचान गर्न, गणित शिक्षणमा निर्माणात्मक मूल्याङ्कनका समस्याहरू पहिचान गर्न जस्ता उद्देश्यहरू राखी अध्ययन अनुसन्धान गरियो ।

अध्ययन विधि

यस अध्ययन अनुसन्धानका उद्देश्यहरू प्राप्त गर्नका लागि निम्नानुसार परिमाणात्मक तथा गुणात्मक अनुसन्धान ढाँचा अन्तर्गतका तथ्याङ्क तथा सूचना सङ्कलनका साधनहरूको प्रयोग गरिएको थियो :

क) वस्तुगत प्रश्नपत्र

Pre-test Post-test non-equivalent control group design अनुसन्धान ढाँचा अनुसार परीक्षण गर्नका लागि कक्षा ८ को गणित विषयमा आधारित २० पूर्णाङ्कको २० वटा बहु वैकल्पिक प्रश्नपत्र निर्माण गरी परीक्षा लिई प्राप्ताङ्क संकलन गरिएको थियो ।

ख) अन्तर्वार्ता

प्र.अ. तथा शिक्षकहरूबाट खुला तथा बन्द प्रश्नावली भराई सूचना संकलन गरिएको थियो ।

ग) अवलोकन

रजुसूचीद्वारा प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष अवलोकनद्वारा तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो ।

घ) छलफल

प्र.अ., शिक्षक, स्रोतव्यक्ति, वि.नि.वीच लक्षित समूह छलफल चलाई सूचनाहरू संकलन गरिएको थियो ।

प्राप्ति, निष्कर्ष र सुझाव

यस अनुसन्धान प्रतिवेदन निर्माणका क्रममा प्राप्त भएका प्राप्ति, निष्कर्ष र सुझावहरू निम्नानुसार छन्:

प्राप्ति

- परम्परागत विधि भन्दा प्रयोगात्मक शिक्षण विधि निर्माणात्मक मूल्याङ्कनको प्रभावकारी साधन रहेको पाइयो ।
- श्री पब्लिक उच्च मा.वि., श्री भगवती नि.मा.वि. र श्री पब्लिक उ.मा.वि.का नियन्त्रित र प्रयोगात्मक समूहले प्राप्त गरेको औषत प्राप्ताङ्क क्रमशः ६२ र १४२, ८४.५ र १४५.५ एवम् ६१ र १५३ तथा त(खबगिभ क्रमशः ८.१५, ८.३१ र १२.६१ प्राप्त भयो ।
- उपरोक्त **t-values** अनुसार ०.०५ र ०.०१ level मा परीक्षण गर्दा तीन वटै विद्यालयहरूमा शून्य परिकल्पना अस्वीकार भई त्यस अध्ययनले राखेको वैकल्पिक परिकल्पना साकार भएको पाइयो ।
- अनौपचारिक रूपमा परीक्षा बाहेकका साधनहरूका प्रयोग गरी शिक्षण सिकाइ गरेको खण्डमा र त्यस पश्चात निर्माणात्मक लिखित परीक्षा लिने गरेको खण्डमा विद्यार्थीहरूमा निर्माणात्मक पक्षहरूको विकास सम्भव हुने कुरा प्राप्त भयो ।
- पटक पटकको अभ्यासद्वारा गणितीय धारणाहरू मूर्त रूपमा हासिल हुने देखियो ।

- निर्माणात्मक मूल्याङ्कन, निर्णयात्मक मूल्याङ्कनको आधारभूत पक्ष रहेको तथा यसको प्रयोग नगर्ने हो भने ठूलो मात्रा शैक्षिक क्षति (कक्षा छाडने, कक्षा दोहोर्‍याउने, आदि) हुन गई शैक्षिक प्रणाली नै धरासायी हुने देखियो ।
- निर्माणात्मक मूल्याङ्कन प्रभावकारी बनाउन उच्च रूपमा शिक्षक, शैक्षिक प्रशासन (प्र.अ., वि.नि., स्रोत व्यक्ति), स्थानीय निकाय उदासिन भएको देखियो ।
- सामुदायिक विद्यालयहरूमा निर्माणात्मक मूल्याङ्कनको प्रयोग प्रचुर मात्रामा गर्ने गरेको पाइएन ।
- निर्माणात्मक मूल्याङ्कनको प्रयोग शैक्षिक प्रणालीमा महत्वपूर्ण रहेको धारणा शिक्षकहरू तथा प्र.अ.हरूमा भएको पाइयो ।
- खासगरी अनौपचारिक रूपमा प्रयोग गरिने अन्तर्वार्ता, सहभागितात्मक तथा असहभागितात्मक अवलोकन, छलफल, अनअवट्टिशिभ मूल्याङ्कन, कक्षा कार्य, गृहकार्य, एकाइ परीक्षा, त्रैमासिक तथा अर्धवार्षिक परीक्षा जस्ता निर्माणात्मक मूल्याङ्कनका साधनहरू प्रयोग गर्ने गरेको पाइयो ।
- निर्माणात्मक मूल्याङ्कनका सन्दर्भमा परीक्षामुखी अध्ययन अध्यापनमा जोड, गैह्र सामानहरूको पर्याप्त प्रयोग नहुनु, परीक्षा परिणामलाई पृष्ठपोषणको रूपमा नलिनु, गणितीय धारणा शिक्षणमा सीपको अभावजस्ता समस्याहरू देखिए ।
- अधिकांश शिक्षकहरू तालिम प्राप्त भए तापनि निर्माणात्मक मूल्याङ्कनको सिद्धान्त तथा मर्मअनुसार साधनहरूको प्रयोगमा उदासिनता देखियो ।

निष्कर्ष

प्रस्तुत अध्ययन अनुसन्धानबाट निम्न निष्कर्ष निकालियो :

- अर्ध प्रयोगात्मक अनुसन्धान ढाँचा अन्तर्गतको **Pre-test Post-test non equivalent group design** को एक महिनासम्म प्रयोग गरी प्रशासन गरिएको निर्माणात्मक परीक्षणबाट प्राप्त प्राप्ताङ्कको विश्लेषणअनुसार नि.मा. तहमा गणित शिक्षणमा निर्माणात्मक मूल्याङ्कन प्रभावकारी रहेको देखियो ।

- छनौटमा परेका सम्बन्धित विद्यालयहरूमा निर्माणात्मक मूल्याङ्कनका साधनहरूको प्रयोगको अवस्था सामान्य रहेको/ती साधनहरू छिटपुट रूपमा प्रयोग गर्ने गरिएको/सन्तोषजनक तथा प्रभावकारी नरहेको पाइयो ।
- निर्माणात्मक मूल्याङ्कनको क्षेत्रमा खासगरी परीक्षामुखी पढाइमा जोड, निरन्तर मूल्याङ्कन एवम् पोर्टफोलियोको प्रयोग नहुनु, परीक्षाफललाई पृष्ठपोषकको रूपमा नलिनु, गैह्रपरीक्षणका साधनहरूको न्यून प्रयोग हुनु, गणितीय धारणा र मूल्याङ्कन पद्धतिबीच तालमेल नमिलाउनु, अनुगमन तथा निरीक्षण फितलो हुनु, शिक्षकहरू उदासीन हुनु जस्ता समस्याहरू विद्यमान रहेको पाइयो ।

सुभावहरू

- निर्माणात्मक मूल्याङ्कनलाई प्रभावकारी बनाउन सैद्धान्तिक तथा प्रयोगात्मक अनुसन्धान ढाँचाहरूको प्रयोग अधिक रूपमा गर्ने ।
- विद्यार्थीको इच्छा, चाहना, परिपक्वता स्तर, मनोविज्ञानलाई मध्यनजर गरी अनौपचारिक तवरले मूल्याङ्कन गर्ने
- विद्यार्थीको प्रगति विवरण यथासक्य अभिभावकलाई प्रदान गर्ने र उनीहरूको मनसाय बुझी पूरा गर्न नसकेका सिकाइ अनुभवहरू अघिल्लो कक्षामा पूरा गराउने गरी कक्षोन्नती गर्ने ।
- निर्माणात्मक मूल्याङ्कनका उद्देश्य, साधन, धारणा, मर्म, महत्व आदिका बारे अध्यावधिक गर्न शिक्षकहरूलाई पुर्नताजगी, तालिमहरू प्रदान गर्ने
- नि.मा. तहको कक्षा ८ को जिल्ला स्तरीय परीक्षामा भारा टार्ने हिसाबमा एकाइ परीक्षाको मात्र व्यवस्था गरेकोमा सो मात्र नभई कक्षा ६, ७, ८ मा नै पूर्ण रूपमा कार्यसञ्चयिका निर्माण गरी निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कनको आधारमा उदार कक्षोन्नती गरी निर्माणात्मक मूल्याङ्कन गरिनुपर्ने ।
- निर्माणात्मक मूल्याङ्कन भइरहेको छ वा छैन भन्ने सन्दर्भमा शिक्षकहरूलाई उत्तरदायी बनाउन तथा उत्साहित गर्न समय-समयमा अवलोकन, अनुगमन, निरीक्षण गर्ने ।

- पहिलो त्रैमासिक र अर्धवार्षिक परीक्षा, एकाइ परीक्षा आदिबाट प्राप्त प्राप्ताङ्कलाई पृष्ठपोषकको रूपमा प्रयोग गर्ने तथा पोर्टफोलियोलाई अनिवार्य बनाउने ।
- निर्माणात्मक मूल्याङ्कनलाई निर्णयात्मक मूल्याङ्कनको आधारभूत एवम् महत्वपूर्ण पक्ष हो भन्ने धारणा अनुसार शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप गर्नुपर्ने ।
- निर्माणात्मक मूल्याङ्कनमा देखिएका समस्याहरू निराकरण गर्नका लागि परीक्षा सञ्चालन र पाठ्यक्रम निर्माणमा तालमेल मिलाउने, गैह्र परीक्षाका साधनहरूको प्रयोग बढाउने, शिक्षकहरूलाई मूल्याङ्कन विधि, प्रश्न निर्माण, उत्तरपुस्तिका परीक्षण सम्बन्धी तालिम दिने, परीक्षा परिणामलाई पृष्ठपोषको रूपमा लिने, अनौपचारिक मूल्याङ्कनको स्थितिमा सुधार ल्याउने जस्ता उपायहरू अवलम्बन गर्नुपर्ने ।
- प्र.अ., वि.नि. स्रोत व्यक्ति आदिद्वारा नियमित रूपमा कक्षा अवलोकन तथा निरीक्षणका क्रममा निर्माणात्मक मूल्याङ्कनलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न सामुदायिक निकायहरूको चासोलाई अनिवार्य बनाउनु पर्ने ।
- “विद्यालय तहमा निर्माणात्मक मूल्याङ्कन प्रयोगको अवस्था” वृद्धि गर्न तथा प्रयोगलाई व्यापक बनाउन शिक्षकहरू स्वयम् उत्प्रेरित हुने र उनीहरूको मूल कर्तव्य हो भन्ने बुझाइको विकास गर्नुपर्ने ।
- निर्माणात्मक मूल्याङ्कनका के कस्ता साधनद्वारा के कस्ता उद्देश्यहरू प्राप्त हुने भन्ने कुरालाई दृष्टिगत गरी ती साधनहरूको सूची निर्माण गरी प्रयोगका बारेमा पूर्व तयारी गर्नुपर्ने ।
- निर्माणात्मक मूल्याङ्कनका क्षेत्रमा देखा परेका/पर्न सक्ने सम्भावित समस्याहरूको समाधानका उपायहरू खोजी गर्ने आदि ।

विषयसूची

	पेज नं.
क) अध्ययन शीर्षक	I
ख) अध्ययन उपशीर्षक	II
ग) सिफारिस पत्र	II
घ) स्वीकृति पत्र	III
ङ) शोधसार	IV
च) कृतज्ञता ज्ञापन	V
छ) विषयसूची सूची	XI
ज) तालिकाहरुको सूची	XII
झ) चित्रहरुको सूची	
ञ) संक्षिप्त शब्दावलीहरु	XIII
परिच्छेद - एक	
परिचय	१-८
१.१ पृष्ठभूमि	१
१.२ समस्याको कथन	५
१.३ अध्ययनको औचित्य	६
१.४ अध्ययनको उद्देश्य	७
१.५ अध्ययनको परिकल्पना	७
१.६ अध्ययनको परिसीमा	७
१.७ शब्दावलीको परिभाषा	८
परिच्छेद - दुई	
	९-१८
सैद्धान्तिक खाका एवं सम्बन्धित साहित्यको पुनरावलोकन	
२.१ अध्ययनको सैद्धान्तिक खाका	९
२.२ सम्बन्धित साहित्यको पुनरावलोकन	११

२.३ अध्ययनको अवधारणागत खाका	१७
परिच्छेद - तीन	१९-२२
अध्ययन विधि	१९
३.१ अनुसन्धान ढाँचा	१९
३.२ जनसङ्ख्या छनोट	१९
३.३ नमुना छनोट	२०
३.३.१ जिल्ला छनोट	२०
३.३.२ विद्यालय छनोट	२०
३.३.३ विद्यार्थी छनोट	२०
३.३.४ प्र.अ. तथा शिक्षक छनोट	२०
३.४ तथ्याङ्कको स्रोत	२०
३.४.१ प्राथमिक स्रोत	२०
३.४.२ द्वितीय स्रोत	२१
३.५ तथ्याङ्क सङ्कलनका साधन निर्माण	२१
३.५.१ विद्यार्थीका लागि वस्तुगत प्रश्नपत्र निर्माण	२१
३.५.२ संरचित/असंरचित अन्तर्वार्ता	२१
३.५.३ सहभागितात्मक अवलोकन	२१
३.५.४ लक्षित समूह छलफल	२१
३.६ साधनको वैधानिकरण	२१
३.७ तथ्याङ्क सङ्कलन प्रक्रिया	२२
३.८ तथ्याङ्क विश्लेषण प्रक्रिया	

परिच्छेद चार	२३-३९
तथ्याङ्कको विश्लेषण र प्रस्तुतीकरण	२३
४.१ निर्माणात्मक मूल्याङ्कनको प्रभावकारिताको विश्लेषण	२३
४.१.१ श्री पब्लिक मा.वि. धरान-१३ बाट प्राप्त तथ्याङ्कको विश्लेषण	२४
४.१.२ श्री भगवती नि.मा.वि. धरान-१६ बाट प्राप्त प्राप्ताङ्कको विश्लेषण	२६
४.१.३ श्री पब्लिक उच्च मा.वि. धरान-१२ बाट प्राप्त प्राप्ताङ्क विश्लेषण	२८
४.२ गणित शिक्षणमा निर्माणात्मक मूल्याङ्कनको प्रयोगको अवस्थाको विश्लेषण	३१
४.३ गणित शिक्षणमा निर्माणात्मक मूल्याङ्कनका समस्याहरू पहिचानको विश्लेषण	३६

परिच्छेद पाँच	४०-४४
प्राप्ति, निष्कर्ष र सुझाव	
५.१ प्राप्ति	४०
५.२ निष्कर्ष	४१
५.३ सुझाव	४२
सन्दर्भ सामग्री	
अनुसूची - (१-६)	

तालिकाहरूको सूची

तालिका नं	शीर्षक	पेज नं.
क)	निर्माणात्मक मूल्याङ्कनको प्रयोगको अवस्था (शिक्षकहरूको राय)	३१
ख)	निर्माणात्मक मूल्याङ्कनको प्रयोगको अवस्था (प्र.अ.हरूको राय)	३४
ग)	निर्माणात्मक मूल्याङ्कनको प्रयोगको अवस्था (वि.नि., स्रो.व्य. तथा प्र.अ.हरू माझ सञ्चालित छलफलको निष्कर्ष)	३५

चित्रहरूको सूची

चित्र नं	शीर्षक	पेज नं.
१)	निर्माणात्मक मूल्याङ्कनको प्रभावकारिता	२३

संक्षिप्त शब्दावलीहरू

संक्षिप्त शब्दहरू	पूर्ण रूप
रा.शि.प.यो.	- राष्ट्रिय शिक्षा पद्धति योजना
रा.शि.आ.	- राष्ट्रिय शिक्षा आयोग
नि.मा.	- निम्न माध्यमिक
CDC	- Curriculum Development Center
CAS	- Continuous Assessment System
रा.शि.यो.आ.	- राष्ट्रिय शिक्षा योजना आयोग
EFA	- Education For All
प्र.अ.	- प्रधानाध्यापक
वि.प्र.	- विद्यालय प्रशासन
स्रो.व्य.	- स्रोत व्यक्ति